

OKRUŽNI SUD U PRIŠTINI

AP Br. 351/10

8. septembra 2010.

Okružni Sud u Prištini, sudsko veće u sastavu: EULEX sudija, g. Ferdinando Buatier de Mongeot, kao predsedavajući EULEX sudija, g. Francesco Florit, član veća, i lokalni sudija, g. Gezim Llulluni, član veća, u krivičnom predmetu protiv:

SOKOL QUSE, sin Eshrefa i Desanke (devojačko prezime Nikolić), rođen 26.06.1968 u Prizrenu, oženjen, otac dvoje dece, kosovski Turčin po nacionalnosti, kojeg je opštinski sud u Prištini oglasio krivim, u presudi P.br.2615/08, za krivična dela razmena usluga, prema članu 345, stav 1, KZK i falsifikovanje isprava, prema članu 332, stav 1, u vezi sa stavom 3 KZK, rešavajući žalbu branioca, advokata, g. Živojina Jokanovića, podnesenu okružnom sudu u Prištini 18. februara 2010., na presudu opštinskog suda u Prištini P.br.2615/08, od 9. septembra 2009., nakon drugostepenog pretresa održanog 1. septembra 2010., i većanja i glasanja održanog 8. septembra 2010., veće okružnog suda rešilo je kako sledi:

PRESUDA

I. Žalba se **ODBACUJE** kao neutemeljena.

II. Presuda opštinskog suda u Prištini P. br. 2615/08, od 9. septembra 2009. **POTVRĐUJE** se u celosti.

OBRAZLOŽENJE

Činjenično stanje

Protiv optuženog Sokola Quse podnesen je predlog optužnice 26. juna 2008. i prošireni predlog optužnice 22. aprila 2009. Optužen je za krivična dela razmene usluga, prema članu 345, stav 1 KZK i za krivično delo falsifikovanja isprava, prema članu 332, stav 1, u vezi sa stavom 3 KZK.

Dana 9. septembra 2009. opštinski sud u Prištini (presuda P.br.2615/08) oglasio je optuženog Sokola Qyse krivim za navedena krivična dela.

Dana 18. februara 2010., branilac optuženog, g. Živojin Jakanović, podneo je ovom sudu žalbu na presudu opštinskog suda u Prištini P.br.2615/08.

Dana 1. septembra 2010., u prostorijama okružnog suda u Prištini, održan je drugostepeni pretres. Bile su prisutne sve stranke.

Nakon većanja i glasanja 8. septembra 2010., veće okružnog suda u Prištini donelo je rešenje u kojem se žalba odbacuje u svim elementima a presuda opštinskog suda P.no.2615/08, od 9. septembra 2009. potvrđuje.

Meritum predmeta

Žalba se zasniva na četiri tačke.

U prve tri tačke tvrdi se da je prvostepeni sudija počinio (a) suštinske povrede krivičnog postupka, predviđene članom 403, stavovi 8 i 12, ZKPK, (b) povrede krivičnog zakona i (c) pogrešno i nepotpuno ustanovio činjenično stanje. Četvrta tačka odnosi se na odluku o kazni. Prve tri tačke žalbe temelje se na nizu činjenično-pravnih razloga, koji, po pamišljenju odbrane, većim delom istodobno predstavljaju i prekršaje prema sve tri gore pomenute tačke.

Dole detaljnije analiziramo svaki od tih razloga ponaosob.

1. Optužba za razmenu usluga: odbrana tvrdi da Sokol Quse nije preduzeo nikakve konkretne radnje kako bi kontaktirao sa sudijom i/ili tužiocem u cilju da na njih izvrši uticaj. Ova tačka, po mišljenju veća, lišena je relevantnosti: Krivični zakon (član 345 KZIK) kaže jasno da za počinjenje krivičnog dela razmene usluga nije nužno da optuženi na bilo koji način kontaktira sa službenicima na koje će kasnije navodno da izvrši uticaj. E da bi bio kriv za ovo krivično delo dovoljno je da dobije ponudu ili nezasluženu prednost *“za vršenje nepropisnog uticaja od strane izvršioca na donošenje odluka nekog službenog lica, bez obzira da li je uticaj bio izvršen i bez obzira da li je pretpostavljeni uticaj doveo do željenog rezultata”*. A prvostepeni sudija ograničio se u ožalbenoj presudi upravo na to da ustanovi gore navedeno.
2. Kod obrazlaganja druge tačke, odbrana je pokušala da ospori pouzdanost/prihvatljivost pisma Avci Yalcina, koje sadrži glavne elemente za utvrđivanje vinsti Sokola Quse (dokaz 9, rukom pisano pismo od 8.8.2007). Da podsetimo, odbrana tvrdi da je ovime prekršen krivični postupak, a potom i krivični zakon i da je krivo ustanovljeno činjenično stanje.
 - 2.1. Prvo, odbrana navodi da je Avci Yalcin (koji je u pismu od 8.8.2007 otkrivio Sokola Quse da je primio 80,000 Evra kao naknadu za protuzakonito posredovanje kod međunarodnog sudije i tužioca

kojima je predmet poveren) kasnije promenio svoju verziju, tvrdeći da je "potpisao pisanu priznanicu prema kojoj je Sokol Quse novac primio kao ličnu pozajmicu" (tj. radi kupovine kuće). Odbrana smatra da čak i da se pretpostavi da je Avci Yalcin u zemenu za pozajmicu od Quse očekivao neku pomoć, to ne znači da je Quse zaista izvršio uticaj na međunarodnog sudiju Peraltu ili na međunarodnog tužioca Ciaravolo.

Ova tačka je neutemeljena. Prvo, treba da se naglasi da nije istina da je Avci Yalcin potpisao bilo kakvu priznanicu u kojoj se kaže da je novac koji je primio Sokol Quse bila pozajmica. U spisu predmeta je samo pisana priznanica sa potpisom Sokola Quse (dokaz 6) u kojoj se kaže da je primio 80,000 Evra od Avci Yalcina "na zajam". Priznanicu je Avci Yalcin dao istražiocima odmah nakon što ju je primio od advokata Sokola Quse. Sama činjenica da je Avci Yalcin predao istražiocima tu priznanicu, koju je dobio od Sokola Quse per se ne implicira (kako to odbrana, kako se čini, tvrdi) da je Avci Yalcin promenio svoj iskaz o činjenicama, tako što je ustvrdio da je novac dao kao običnu pozajmicu. Štaviše, priznanica je izjava o činjeničnom stanju, koju je dao Sokol Quse a ne Avci Yalcin. Ovaj potonji ju je primio u okviru policijske akcije u kojoj je učestvovao i odmah je predao istražiocima.

- 2.2. Drugo, odbrana posvećuje veliku pažnju činjenici da je Avci Yalcin bio saoptuženi i da nije došao na glavni pretres, čime je "primorao Sokola Quse da se brani ćutanjem, budući da se nije mogao suočiti sa njim". Na taj način prekršeno je načelo pretpostavljene nevinosti i presuda je zasnovana na sumnjama umesto na valjanim dokazima. Ova tačka žalbe nije posve jasna. Čini se da branilac osporava prihvatljivost dokumenta označenog kao dokaz (rukom pisano pismo od 8.8.2007, koje je Avci Yalcin naslovio na sudiju Carola Peraltu), koje sadrži optužbu protiv Sokola Quse. U vezi sa ovim pitanjem (koje treba da se reši ex officio) veće odgovara da su takva dokumenta prihvatljivi dokazi. Zakon o krivičnom postupku Kosova definiše kao neprihvatljive dokaze samo one koji su dobiveni "kršenjem odredaba krivičnog postupka", kada je to "jasno predviđeno zakonom". Nigde se u zakonu ne kaže da pisma saoptuženog (ili svedoka) ne mogu da se upotrebe kao dokaz: jedini uslovi predviđeni zakonom u vezi s tim su da se optuženom treba omogućiti da ospori dokumenat na glavnom pretresu, tj. dokument treba da se pravovremeno prezentuje na glavnom pretresu i da se odbrani da uvid u njega, kako

bi se odbrani omogućilo da ga ospori. Ovo se odnosi i na slučajeve kada pismo sadrži elemente inkriminirajuće za optuženoga. Takav zaključak Verdi i kada (a to je ovde slučaj) saoptuženi-autor pisma ne dođe na pretres, pa mu optuženi ne može postaviti pitanja u vezi sa sadržinom pisma. U vezi sa prihvatljivošću ove vreste dokaza, ovde treba naglasiti da, prema načelima sadržanima u zakonu o krivičnom postupku i u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, poreklo takvih dokumenta treba analizirati veoma pažljivo. Konkretno (u vezi s ovim vidi član. 157 ZKPK i presude ESLJP od 20.4.2006 u postupku Carta protiv Italije i od 13.10.2005 u postupku Bracci protiv Italije) veće se slaže da presuda ne može da se donese isključivo, pa ni pretežno, na osnovu izjava koje optuženi ne može da ospori.

Prvostepeni sudija doneo je presudu u skladu sa ovim proceduralnim uslovom, budući da je pismo Avci Yalcina od 8.8.2007. samo jedan element šireg mozaika dokaza, koji su veoma ubeljivi kako faktički tako i logički. Dole dajemo detaljniji pregled tih elemenata.

2.2.1. Odbrana tvrdi da se presuda zasniva isključivo na rukom pisanoj izjavi Avci Yalcina i da ta izjava nije pouzdana zato što je (a) menjana tokom postupka i (b) zato što je Yalcin navodno dobio obećanja policije a kada to "nije dalo rezultate" i kada se našao u položaju optuženoga pobjegao je. (c) Avci Yalcin otkrio je Qusu samo zato da ga natera da novac vrati. Ovo obrazloženje žalbe nije utemeljeno. Najpre, kao što smo već gore objasnili, nije istina da je Avci Yalcin promenio svoj stav tokom postupka. On je samo predao istražiocima priznanicu, potpisanu od Sokola Quse, u kojoj potonji tvrdi da je primio iznos od 80,000 Evra kao pozajmicu od Avci Yalcina.

Prvostepeni sudija ispravno je ustanovio da verzija Avci Yalcina iz njegovog rukom pisanog pisma od 8.8.2007. nije jedini dokaz, ali je nesumnjivo potpuno konsistentan sa nizom drugih dokaza, koje upotpunjuje na zadovoljavajući način. Ovo veće slaže se sa ovim zaključkom prvostepenog sudije. Konkretno:

2.2.1.1. Odbrana priznaje (a to je potvrdila i potpisivanjem priznanice) da je Sokol Quse primio od Avci Yalcina 80,000 Evra. To je prva i najbolja potvrda izjave Avci Yalcina.

- 2.2.1.2. U spisu predmeta nalazi se "interni memorandum" kojeg je Sokol Quse napisao 21. juna 2007., a naslovljen je na međunarodnog sudiju Carola Peraltu. U memorandumu Sokol Quse predlaže da međunarodni sudije preuzmu predmet protiv prijatelja Avci Yalcina. Taj dokumenat, kojeg odbrana nije osporila a potvrdio ga je sudija Peralta, dokazuje da je Sokol Quse zaista aktivno posredovao kod Carola Peralte kako bi postupak protiv prijatelja Avci Yalcina bio preuzet. Taj dokumenat iskorišten je i da se Avci Yalcina ubedi da je Sokol Quse preduzeo korake u tom smeru.
- 2.2.1.3. Nije ubedljivo da bi Avci Yalcin (stranac) pozajmio Sokolu Qusi (stanovniku Kosova) 80,000 Evra bez neke vrste lične ili materijalne garancije. Navod optuženoga da su on i Avci Yalcin stari prijatelji nije dokazan.
- 2.2.1.4. Nije ubedljivo da bi tako velik iznos novca bio pozajmljen bez formalne priznanice koju bio primalac napisao kod primopredaje novca, s jasnom naznakom vremena i modalitetom vraćanja navodne pozajmice: u ovom slučaju, navodna priznanica pojavila se na sceni tek nakon nekoliko nedelja, kada ju je branilac optuženoga predao Avci Yalcinu nakon što je ovaj počeo da preti da će da zaveru otkrije policiji.
- 2.2.1.5. Iznos od 80,000 Evra koji je primio Sokol Quse nije bio vlasništvo Avci Yalcina: On ga je uzeo iz budžeta turske firme u kojoj je radio sa svoja tri prijatelja koji su uhapšeni¹. Dakle, bilo bi naivno poverovati da bi neko u nemi da pomogne prijatelju sebe izložio takvom riziku kod svog šefa. Isto tako je neubedljivo da bi poslodavac pozajmio zaposlenom iznos od 80,000 Evra a da ne zatraži garanciju, sem ako bi to bilo iz razloga usko povezanog sa interesima same firme.
- 2.2.1.6. Pismo od 8.8.2007., koje je Avci Yalcin poslao sudiji Carolu Peralti ne samo da sadrži optužbe na račun Sokola Quse, nego i jasne inkriminirajuće elemente protiv samog Avci Yalcina, dovoljne da ga se optuži za korupciju. To je još jedan dokaz pouzdanosti tog pisma, posebno s obzirom

¹ Snimljeni razgovori, iz spisa predmeta, potvrđuju činjenicu (na koju se poziva Avci Yalcin u svom pismu od 8.8.2007) da je 80,000 Evra dao njegov poslodavac: tu okolnost je Avci opsesivno navodio svojim sagovornicima kada je pokušavao da nagovori suprugu optuženoga i njegovog advokata da mu daju novac.

da je ono bilo prvi dokazni elemenat koji je potaknuo ostragu.

2.2.1.7. Nasuprot onome šta se tvrdi u žalbi, treba isključiti mogućnost da je Avci Yalcin imao motiv da lažno okrivljuje Sokola Qusu, u pokušaju da ponovo dođe u posed navedenog novčanog iznosa. Štaviše, takvo ponašanje ne samo da ne bi olakšalo povraćaj novca nego bi ga i otežalo (ili ga onemogućilo), zato što:

- bi to dodatno zategnulo odnose sa Sokolom Quse;
- okrivljavanje Sokola Quse za primanje 80,000 radi podmićivanja međunarodnog sudije i tužioca nosilo sa sobom veliku opasnost (prema članu. 343 KZK) da bi taj novac mogao da bude u konačnici zaplenjen.

2.2.2. Ovako opisano činjenično stanje i logični sled u potpunosti potvrđuje sadržaj pisma koje je Avci Yalcin napisao 8.8.2007. Dalje, u spisu predmeta nalazi se i ceo niz dokumentarnih dokaza a dokazi u ožalbenoj presudi dovoljno su obrazloženi, kako sledi:

2.2.2.1. Rukom pisana priznanica (dokaz 7) u kojoj Sokol Quse priznaje da je primio 80,000 Evra, od toga 50,000 u vezi sa "C.P." i 30,000 u vezi sa "P.P. (Italijanka)";

2.2.2.2. falsifikovani memorandum napisan u ime međunarodnog tužioca Annunziate Ciaravolo (dokaz 2) i autentično pismo istog tužioca, sa kasnijim datumom, u kojem potvrđuje da je ranije pismo bilo potpuni falsifikat (dokaz 1);

2.2.2.3. falsifikovano pismo napisano u ime Tome Gashija (dokaz 4) i autentično pismo Tome Gashija (dokaz 3) kojime potvrđuje da je prethodno lažno;

2.2.2.4. pisana izjava sudije Carola Peralte (dokaz 10) od 10. augusta 2007., u kojima objašnjava okolnosti pod kojima se sastao sa Tome Gashijem i Avcijem Yalcinom.

2.2.2.5. transkripti telefonskih poziva i razgovora koje je snimio Avci Yalcin

2.2.2.6. izjave svedoka Antonija Fulca, koji je obavio jedan deo istrage.

3. U jednoj tački žalbe tvrdi se da optuženi ne bi mogao *in abstracto* izvršiti bitan uticaj na međunarodnog sudiju i tužioca. I ta tačka žalbe je neutemeljena, iz istog razloga koji je istaknut gore pod 1.

4. U vezi sa krivičnim delom falsifikovanja isprava, u žalbi se naglašava da se član. 332 KZK odnos na dokumenta koja mogu da proizvedu pravna

dejstva, tj. da dokumenta nužno treba da se upotrebe, tj. "uvedu" u pravni saobraćaj. Nasuprot tome, veće nalazi da zakon jasno kaže da je sastavljanje lažne isprave per se kažnjivo, bilo da se takva isprava kasnije upotrebi ili ne: štaviše, članak. 332 jasno inkriminiše i radnju sastavljanja falsifikovane isprave (i prepravljjanja autentične isprave) i radnju upotrebe falsifikovane isprave (iz čega je jasno da su obe te radnje kažnjive per se).

4.1. Međutim, u žalbi se tvrdi da isprave navedene u optužnici nisu mogle (in abstracto) da proizvedu pravno dejstvo, pa ih ne treba smatrati ispravama kako ih definiše zakon. Nasuprot tome, ovo veće slaže se sa prvostepenim sudijom da je definicija isprave u Krivičnom zakonu veoma široka, tako da može da obuhvati predmete opisane u optužnici. Štaviše, prema članu 107,6 KZK, isprava je svaki dokumenat koji je namenjen ili pogodan za dokazivanje neke činjenice u pravnim odnosima, bilo da je takva isprava neslužbena ili službena (ovaj potonji slučaj ponaosob regulisan je trećim stavom istog člana).

U ovom slučaju, i beleška međunarodnog tužioca Ciaravolo i pismo advokata Tome Gashija pogodni su kao dokazi o podacima koje sadrže. Nema sumnje da su ti podaci bitni za pravne odnose (u toj meri da su, *in abstracto*, uticali na odluke sudija koji su učestvovali u procesu donošenja odluka).

Da je isprave sastavio Sokol Quse vidi se iz okolnosti (koju je ispravno ustanovio prvi sudija) da je on:

4.1.1. predao te isprave Avciju Yalcinu kada se ovaj požalio na činjenicu da usprkos isplati traženog iznosa od 80,000 Evra, njegovi prijatelji još nisu bili puštbni iz zatvora. Ovo znači da je između Sokola Quse i falsifikovanih isprava postojala materijalna veza (on ih je fizički predao Avciju),

4.1.2. imao jak motiv da izvrši falsifikovaje. Štaviše, falsifikovana dokumenta bila su pogodno sredstvo kojim je Sokol Quse dokazao Avciju Yalcinu da je uspešno uticao na Carola Peraltu i Annunziatu Ciaravolo i da oni nisu uspeli da uspešno utiču na razvoj procesa uz razloga koji nisu bili u njihovoj moći (tj. zbog intervencije advokata Tome Gashija).

5. Da zaključimo, prvostepeni sudija utemeljio je svoju odluku na prihvatljivim dokazima i nije počinio proceduralne greške koje navodi odbrana. Na osnovu tih dokaza činjenice su pouzdano utvrđene i pravno okvalifikovane na način koji ovo veće smara korektnim.

6. U vezi sa odlukom o kazni, u žalbi se tvrdi da je prvostepeni sudija ispravno ocenio samo olakšavajuće okolnosti. Otežavajuće okolnosti ("velika

opasnost po društvo” i “narušavanje ugleda izvesnih lica”) nisu trebale da se razmotre kao otežavajuće okolnosti, budući da su već bile sadržane u opisu krivičnog dela.

Ovo veće, za razliku od odbrane, ceni da je prvostepeni sudija ispravno ustanovio otežavajuće okolnosti. Treba isključiti mogućnost da su okolnosti koje se razmatraju u ožalbenoj presudi konstitutivni elementi krivičnog dela.

Suprotno tome, upravo je stepen opasnosti za zaštićene vrednosti jedna od otežavajućih okolnosti na koje se odnosi član 64 KZK. Ovo veće se sle da je odluka o kazni koju je doneo prvostepeni sudija donesena razumno, i da je njeno obrazloženje iscrpno i logično, i više nego dovoljno da bi optuženi shvatio motive za njeno donošenje. Iz gore navedenih razloga rešeno je kako se navodi u dispozitivu.

Ferdinandus Buatier de Mongeot
Predsedavajući sudija

Francesco Florit
član veća

Gezim Llulluni
član veća

Sonila MacNeil
Zapisnicar